

‘De impact van klimaatverandering op Bonaire: een analyse van verschillende scenario’s en hun impact op de Nederlands Caribische gemeente’

Instituut voor Milieuvraagstukken (IVM),
Vrije Universiteit Amsterdam

Leeswijzer door Greenpeace Nederland

28 september 2022

GREENPEACE

Colofon

September 2022

Stichting Greenpeace Nederland
Postbus 3946 1001 AS Amsterdam
0800 422 33 44 info@greenpeace.nl

[Greenpeace.nl/Bonaire](https://www.greenpeace.nl/Bonaire)

Foto cover: De slavenhutjes zijn zeer kleine bouwsels op Bonaire waar tot slaaf gemaakte mensen sliepen tijdens hun gedwongen arbeid in de zoutpannen. Dit is belangrijk cultureel erfgoed dat zeer kwetsbaar is voor kustgeweld.

© Marten van Dijl / Greenpeace

GREENPEACE

[greenpeace.nl](https://www.greenpeace.nl)

Inhoud

VOORWOORD	5
EEN ONRECHTVAARDIG KENNISTEKORT: KLIMAATVERANDERING OP BONAIRE	6
OVERSTROMINGEN DOOR ZEESPIEGELSTIJGING EN STORM	8
De toekomstige kustlijn van Bonaire door zeespiegelstijging	8
Overstroming door zeespiegelstijging en een zware storm	8
AFSTERVING VAN HET KORAAAL	10
SCHADE AAN INFRASTRUCTUUR EN GEBOUWEN	11
CULTUREEL ERFGOED	12
VOLKSGEZONDHEID	13
ADAPTATIEMAATREGELEN	13
CONCLUSIES GREENPEACE NEDERLAND	14

BONAIRE

0 2.5 5 km

Het Instituut voor Milieuvraagstukken (IVM), een interdisciplinair instituut van de Vrije Universiteit Amsterdam, heeft in opdracht van Greenpeace Nederland onderzoek gedaan naar de gevolgen van klimaatverandering voor de Nederlandse bijzondere gemeente Bonaire. Onder leiding van prof. dr. Pieter van Beukering zijn verschillende scenario's in kaart gebracht en is gekeken naar de potentiële impact op onder meer de economie, gezondheid, infrastructuur en het cultureel erfgoed van Bonaire. Alle onderzoeksresultaten zijn terug te vinden in zes deelrapporten en een syntheserapport. Deze vindt u hier: greenpeace.nl/bonaire-onderzoek

In deze leeswijzer is een korte weergave te vinden van de belangrijkste resultaten uit de onderzoeksrapporten en de conclusies die Greenpeace Nederland aan deze uitkomsten verbindt. Greenpeace Nederland is verantwoordelijk voor deze leeswijzer en heeft deze met zorg samengesteld.

EEN ONRECHTVAARDIG KENNISTEKORT: KLIMAATVERANDERING OP BONAIRE

Bonaire, sinds 2010 een bijzondere gemeente van Nederland, is een laaggelegen eiland. Er zijn daarom grote zorgen dat delen van het eiland in de toekomst onder water komen te staan door de stijging van de zeespiegel. Daar komt bij dat klimaatverandering - als we niet in actie komen - ook zal leiden tot het uitsterven van de koraalriffen, die werken als golfbrekers. Ze beschermen het eiland en zijn bewoners tegen overstromingen. Daarnaast blijkt uit klimaatonderzoek voor alle Caribische eilanden dat de hitte flink kan toenemen.

Wie op zoek gaat naar klimaatscenario's voor Bonaire, moet concluderen dat er bar weinig onderzoek is gedaan. Waar Europees Nederland bekend staat om het gevecht tegen het water, lijkt de Nederlandse overheid Bonaire, maar ook Saba en Sint Eustatius, in dit kader volledig aan de kant te schuiven. En dat terwijl de eilanden onderdeel uitmaken van Nederland. Er wordt door de overheid nauwelijks onderzoek gedaan naar mogelijke scenario's voor Caribisch Nederland en wat er gedaan kan worden om ook de inwoners van Caribisch Nederland te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering.

Greenpeace Nederland besloot te doen wat de Nederlandse overheid nalaat en heeft de Vrije Universiteit Amsterdam (VU) de opdracht gegeven onderzoek te doen naar de gevolgen van klimaatverandering voor Bonaire. Dit onderzoek is de allereerste uitgebreide en interdisciplinaire analyse van de impact van de klimaatcrisis op het eiland.

In deze leeswijzer vatten we de belangrijkste en meest in het oog springende resultaten samen. Overkoepelend kan worden geconcludeerd dat als de wereldwijde uitstoot blijft toenemen en als gevolg daarvan klimaatverandering een steeds dreigender probleem wordt, de zorgen voor de toekomst van Bonaire groot zullen zijn.

In het kort:

- Grote delen van het eiland lopen het risico permanent onder water te komen;
- Veel koraal en populaire duikplekken rond Bonaire kunnen in de komende decennia al verdwijnen;
- Door extreem weer en hittegolven zullen inwoners van Bonaire te maken krijgen met groeiende aantallen ziekte- en sterfgevallen;
- Dit alles zal een grote impact hebben op de levens van mensen op Bonaire, de economie en het cultureel erfgoed.

© Marten van Dijk / Greenpeace

In het onderzoek van de VU wordt met verschillende scenario's gewerkt. Deze zogenoemde *shared socioeconomic pathway-scenarios* (SSP) komen voort uit rapporten van het IPCC, het klimaatpanel van de Verenigde Naties, en worden wereldwijd in klimaatstudies gebruikt. Ze beschrijven de wereldwijde opwarming als gevolg van bepaalde vormen van klimaatbeleid. Ze lopen uiteen van kiezen voor duurzame en rechtvaardige ontwikkeling tot 'niets doen' en het ongestoord opstoken van fossiele brandstoffen.

De vier scenario's in het onderzoek zijn gekozen omdat ze een goed beeld geven van wat Bonaire in de toekomst mogelijk te wachten staat. Een toelichting van de scenario's staat in Tabel 1.

In het meest optimistische scenario, SSP1-1.9, blijft de opwarming van de aarde beperkt tot 1,4°C. Dat SSP-scenario is de beste benadering van welke effecten er zullen plaatsvinden als we ons wereldwijd houden aan de afspraken in het Klimaatakkoord van Parijs. Voor Bonaire en talloze andere eilanden, binnen de Cariben en daarbuiten, biedt maximaal 1,5°C opwarming de grootste kans op een veilige toekomst. Bij de andere drie scenario's neemt de opwarming ver boven de 1,5°C toe en zijn de gevolgen vaak vele malen groter. Het vasthouden aan maximaal 1,5°C opwarming is voor veel eilanden dus essentieel.

Shared Socioeconomic Pathway (SSP) scenarios	Wereldwijde gemiddelde opwarming van de aarde ten opzichte van het pre-industriële tijdperk
SSP1-1.9	1,4°C
SSP2-4.5	2,7°C
SSP5-8.5	4,4°C
SSP5-8.5 Low Confidence (LC)	Hierbij wordt hetzelfde klimaatscenario gehanteerd als bij SSP5-8.5, maar daarnaast ook rekening gehouden met onzekere factoren, zoals het smelten van de ijskappen in Groenland en Antarctica. Dat laatste kan een grote impact hebben op de zeespiegel.

Tabel 1: Overzicht van de scenario's die zijn gebruikt in het onderzoek

OVERSTROMINGEN DOOR ZEE SPIEGELSTIJGING EN STORM

Door klimaatverandering stijgt de zeespiegel, neemt het risico op overstromingen toe en verandert de kustlijn van Bonaire drastisch, zo concluderen de onderzoekers. Om dat in kaart te brengen heeft de VU twee methoden gebruikt. De eerste brengt de verwachte overstroming door zeespiegelstijging in kaart bij de vier verschillende SSP-scenario's. Als ze plaatsvinden, zijn die overstromingen onomkeerbaar. Ze bepalen dus de toekomstige kustlijn van Bonaire, als er geen adaptatiemaatregelen worden getroffen. De tweede methode houdt naast zeespiegelstijging ook rekening met de toenemende kans op overstromingen door stormen.

De toekomstige kustlijn van Bonaire door zeespiegelstijging

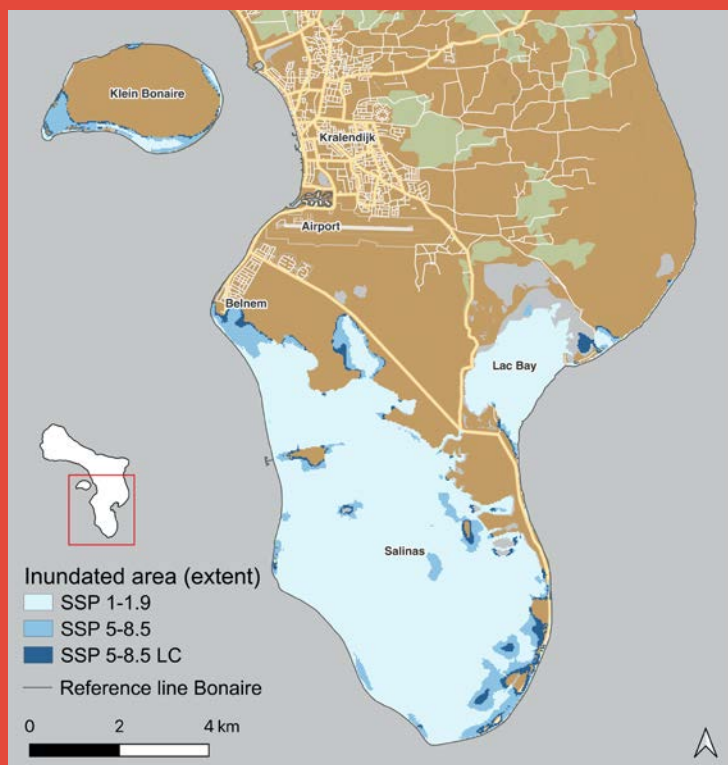
Al in 2050 zal zeespiegelstijging permanente overstroming veroorzaken op Bonaire, onder andere bij Lac Cai, Klein Bonaire en de salina's, de zoutpannen van het eiland. Deze stukken van het eiland - hun functie en karakter - zullen dan onherroepelijk veranderen. Dat vindt zelfs plaats in het meest optimistische scenario van 1,4°C (SSP1-1.9).

Als we niet in actie komen, zal de kustlijn sterk veranderen. Bonaire wordt dan een veel kleiner eiland. Aan het einde van deze eeuw kan maar liefst een vijfde van het eiland onder water zijn verdwenen, zoals te zien op **Afbeelding 1**. Omdat het zuidpunt van het eiland het laagst ligt, vindt daar veel overstroming plaats. Maar ook bij Lac Cai, het oude vissersdorp, zal er overstroming zijn. In de modellen voor 2150 en 2300 vindt er daarnaast in de extremere scenario's ook overstroming plaats in en rondom de hoofdstad Kralendijk. Op **Afbeelding 2** zijn de overstromingsgebieden bij de verschillende scenario's in beeld gebracht voor 2150.

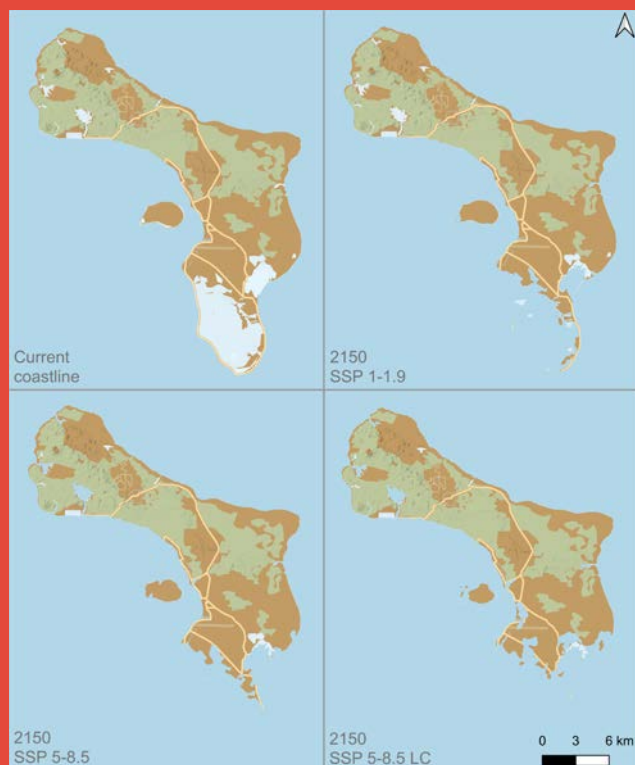
Overstroming door zeespiegelstijging en een zware storm

In de scenario's waarbij rekening wordt gehouden met zeespiegelstijging en een zware storm is de situatie nog nijpender. Een zware storm kan het zeeniveau namelijk tijdelijk nog verder verhogen. In **Afbeelding 3** zijn voor het jaar 2150 de verwachte overstromingen weergegeven voor de verschillende scenario's. De storm die in dit model is gebruikt komt gemiddeld eens in de 100 jaar voor. Dat lijkt misschien een zeldzame gebeurtenis, maar in het Europese deel van Nederland worden veel strengere waterveiligheidsnormen gehanteerd. Daarin wordt vaak rekening gehouden met stormen die slechts eens in de 1000 of 3000 jaar voorkomen.

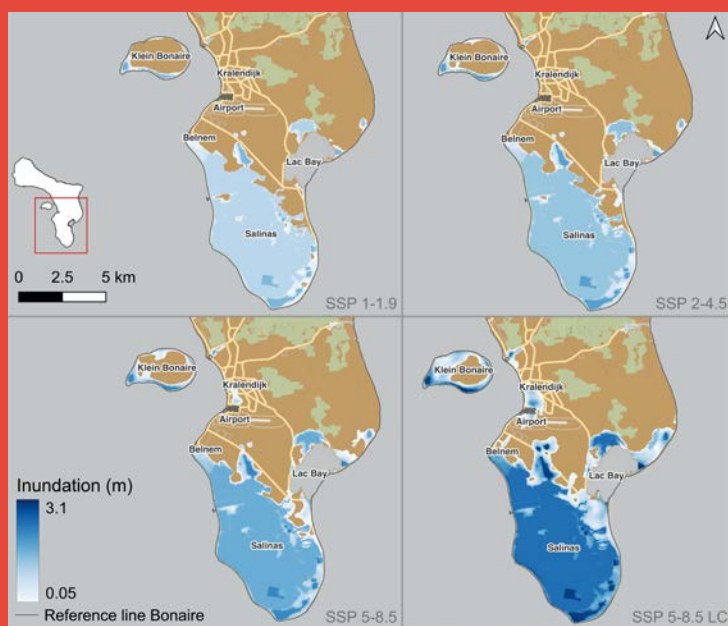
Belangrijk om te vermelden is dat voor al deze modellen de gebruikte hoogtekartaart, oftewel het *digital elevation model (DEM)*, van groot belang is. Immers, hoe hoger Bonaire is gelegen, hoe kleiner de kans op overstroming. De hoogtekartaarten van Bonaire zijn echter niet zo nauwkeurig. Er is daarom een vergelijking gemaakt met andere hoogtekartaarten, maar ook met metingen die de onderzoekers zelf hebben verricht. Vergeleken met de eigen metingen lijkt de gebruikte hoogtekartaart de hoogte van Bonaire gemiddeld genomen 1,2 meter hoger in te schatten. **Afbeelding 4** geeft een indicatie van welk verschil een hoogte van 1,2 meter kan maken voor potentiële overstromingen van het eiland.

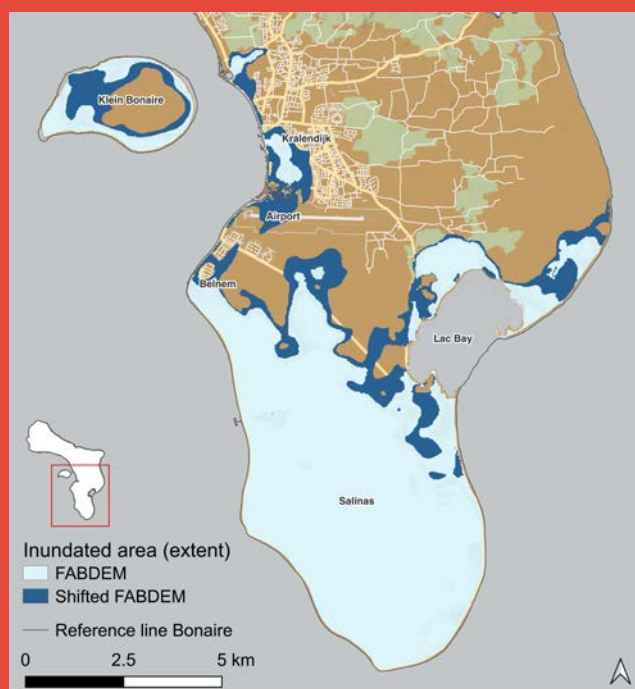
Afbeelding 1: Overstroming van Bonaire door zeespiegelstijging in 2100. Drie verschillende scenario's: 1,4°C, 4,5°C en Low Confidence.

Afbeelding 2: De kustlijn van Bonaire in 2150 bij drie verschillende klimaatscenario's. Met de klok mee, van boven naar onder: de huidige situatie, 1,4°C, 4,4°C en Low Confidence.

Afbeelding 3: De kustlijn van Bonaire in 2150 als gevolg van zeespiegelstijging én een zware storm. Vier verschillende klimaatscenario's. Met de klok mee, van boven naar onder: 1,4°C, 2,7°C, 4,4°C en Low Confidence.

Afbeelding 4: Vergelijking van de gebruikte hoogtekart met metingen van de onderzoekers van de VU zelf, voor overstromingen in het scenario van 4,4°C in 2150. In donkerblauw is zichtbaar hoeveel van Bonaire onder water komt te staan als we ervan uitgaan dat het eiland gemiddeld 1,2 meter lager is dan de gebruikte hoogtekart.

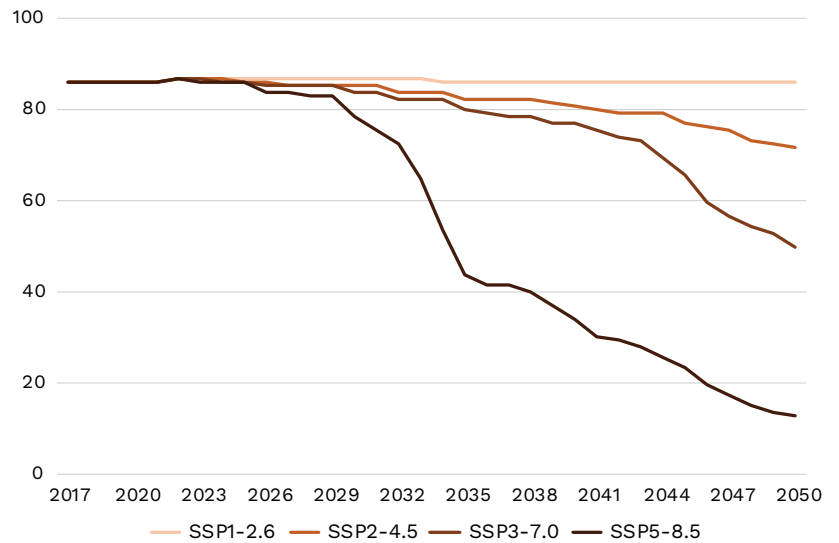
AFSTERVING VAN HET KORAAAL

De koraalriffen zijn voor Bonaire om vele redenen van groot belang. Zo fungeren ze als golfbreker. Zonder gezond koraal wordt de kans op overstromingen alleen maar groter. Daarnaast is het koraal verbonden met de Bonairiaanse identiteit. Niet voor niets heet de hoofdstad Kralendijk, oftewel 'Koralendijk'. Het koraal is ook erg belangrijk voor de economie, vanwege het grote duiktoerisme op Bonaire.

Bonaire heeft op dit moment 86 officiële duikspots. Enkel in het gunstigste klimaatscenario, waarin we de opwarming onder de 1,5°C weten te houden, bestaan al die duikplekken in 2050 nog. In het slechtste scenario loopt het aantal duikplekken de komende 30 jaar terug van 86 naar 13, zoals te zien in Grafiek 1. Reden daarvoor is dat het koraal tegen die tijd van een dusdanige slechte kwaliteit is, dat er op veel plekken naar verwachting niet meer gedoken zal worden.

Als het aantal duikspots afneemt, loopt het toerisme sterk terug. Zo voorspellen de onderzoekers een krimp van de economie van 16,3 tot 25,4% in 2050, uitgaande van het scenario van 4,4°C (SSP5-8.5). In het scenario van 1,4°C (SSP1-1.9) vindt er voor 2050 geen krimp plaats van de duiksector.

Grafiek 1: Aantal duikspots in 2050 bij 4 verschillende scenario's. Geplot is, van boven naar onder: 1,4°C, 2,7°C, 3,6°C en 4,4°C

Het is belangrijk te onderstrepen dat het afsterven van het koraal, als we niet ingrijpen, na 2050 nog verder zal doorzetten. Als de wereldwijde opwarming verder zal stijgen dan 1,4°C, zijn de gevolgen voor het koraal desastreus (IPCC 2019). Het aantal duikspots op Bonaire zal in dat geval na 2050 verder afnemen, met alle negatieve gevolgen van dien voor de economie.

© Marten van Dijk / Greenpeace

SCHADE AAN INFRASTRUCTUUR EN GEBOUWEN

Hoe extremer de klimaatcrisis, hoe meer schade Bonaire kan verwachten aan gebouwen en essentiële infrastructuur. Uit het onderzoek van de VU blijkt dat er - bij het uitblijven van maatregelen - in 2050 al een schadepost van miljoenen dollars kan ontstaan bij een overstroming door zeespiegelstijging en een zware storm. Als we kijken naar 2150, dan is de schade aan gebouwen in het meest extreme scenario 16 keer zo groot als bij het scenario van 1,4°C. De bedragen lopen dan in de honderden miljoenen dollars.

Bij overstromingen zijn wegen doorgaans nog te gebruiken zolang het water minder dan 40 centimeter hoog staat. Daarna worden ze onbruikbaar. Zonder adaptatiemaatregelen zullen

In 2050 alle wegen in het zuiden van Bonaire onbruikbaar zijn. Ook de weg naar BOPEC, de huidige olieopslag in het noorden van het eiland, zal onbereikbaar zijn. In de meer extreme scenario's in 2150, waarbij Kralendijk overstroomt, worden ook het vliegveld en het brandweerstation onbereikbaar. Overstromingen kunnen ook schade aanrichten aan het politiebureau en medische hulpposten.

De bovengenoemde gevolgen gaan uit van schade door overstromingen die worden veroorzaakt door een combinatie van zeespiegelstijging en een zware storm. Uitgangspunt is dat de schade aan infrastructuur en bebouwing nog te herstellen is, omdat delen van de overstroming wegtrekken als de storm is gezakt. Er is nog niet gekeken naar de schade die permanente overstroming zou toebrengen. Die schade zal nog veel groter zijn.

© Marten van Dijk / Greenpeace

Door klimaatverandering kan belangrijk cultureel erfgoed beschadigd raken of zelfs verdwijnen. Bescherming van cultureel erfgoed is een mensenrecht en belangrijk voor de culturele identiteit, sociale cohesie en historisch besef. Om die reden is ook onderzoek gedaan naar de impact die de klimaatcrisis zal hebben op cultureel erfgoed op Bonaire, waarbij opnieuw is uitgegaan van verschillende scenario's en jaartallen. Er is onderscheid gemaakt tussen materieel erfgoed (bijvoorbeeld gebouwen) en immaterieel erfgoed (bijvoorbeeld gebruiken of tradities).

Het merendeel van het materiële culturele erfgoed van Bonaire ligt aan de kust en is daarmee kwetsbaar voor overstrooming door zeespiegelstijging en/of stormen. In alle klimaatscenario's verdwijnt, als we niet ingrijpen, al het cultureel erfgoed in het zuiden van Bonaire onder water. Hoe harder de aarde opwarmt, hoe meer erfgoed wordt bedreigd

in de rest van het eiland, ook in de hoofdstad. In **Tabel 2** wordt daar een overzicht van gegeven.

Ook immaterieel erfgoed staat onder druk, onder meer door extreem weer en toenemende hitte. Het gaat dan om zaken die bewoners van Bonaire een gevoel van identiteit en continuïteit geven. Denk aan de visserij, een iconisch en belangrijk onderdeel van de cultuur. De cirkel op de Bonairiaanse vlag stelt een kompas voor, een verwijzing naar de vele vissers en zeilers op Bonaire. Gezond koraal is essentieel voor de visserij, want het is voor de meeste vissen een belangrijke schuil- en broedplaats. Zoals hierboven omschreven dreigt het koraal rond Bonaire massaal af te sterven. Een ander voorbeeld is de landbouw, met de zogeheten kunukus. Dat zijn stukken land met een eenvoudige woning, die vaak van generatie op generatie zijn doorgegeven en die worden gebruikt voor landbouw en recreatie. Droogte en stormen kunnen de landbouw op Bonaire flink bemoeilijken. En dat terwijl de voedselproductie op het eiland al zeer beperkt is. Het leeuwendeel van het benodigde etenswaar moet nu al worden geïmporteerd.

Jaar	2050	2150	2150	2300	2300
Scenario	Alle scenario's	1,4, 2,7 en 4,4°C (SSP1-1.9, SSP2-4.5, SSP5-8.5)	Low Confidence (SSP5-8.5LC)	1,4°C (SSP1-2.6LC)	Low Confidence (SSP5-8.5LC)
Zuiden van Bonaire	Al het cultureel erfgoed loopt risico	Permanente overstrooming van al het cultureel erfgoed, behalve de rode obelisk, tenzij bij een zware storm	Permanente overstrooming van al het cultureel erfgoed	Permanente overstrooming van al het cultureel erfgoed	Permanente overstrooming van al het cultureel erfgoed
Noorden van Bonaire	Geen risico	Permanente overstrooming van Boka Slagbaai en Playa Frans	Permanente overstrooming van Boka Slagbaai, Playa Frans, Gotomeer en kleine delen van Washington Slagbaai	Permanente overstrooming van Boka Slagbaai, Playa Frans, Gotomeer en kleine delen van Washington Slagbaai	Permanente overstrooming van al het cultureel erfgoed, met uitzondering van het noordwesten
Kralendijk en directe omgeving	Geen risico	Geen risico	Bij een zware storm is er overstrooming van Fort Oranje, Playa en delen van het Kunuku gebied	Geen risico	Permanente overstrooming van al het cultureel erfgoed

Tabel 2: Impact van overstrooming door klimaatverandering op materieel erfgoed

VOLKS- GEZONDHEID

Klimaatverandering heeft een grote impact op de gezondheid van mensen wereldwijd. De onderzoekers concluderen dat het zeer aannemelijk is dat klimaatverandering op Bonaire zal zorgen voor meer ziektes en sterfgevallen. Een aantal belangrijke voorbeelden:

- Het aantal hittegolven op Bonaire neemt toe door klimaatverandering. Tijdens die hittegolven worden meer mensen ziek en stijgt het aantal sterfgevallen. Op Bonaire zijn er naar verhouding veel mensen met obesitas en het aantal ouderen neemt gestaag toe. Die groepen zijn extra kwetsbaar voor extreme hitte.
- De verwachting is dat klimaatverandering een directe impact zal hebben op aandoeningen van de luchtwegen, nieren en hart- en vaatziekten. Door toenemende hitte zullen de symptomen verergeren.
- Ziekten die worden veroorzaakt door parasieten, bacteriën en virussen zullen door klimaatverandering vaker voorkomen. Deze vectorziekten, waaronder chikungunya, dengue en zika, worden verspreid door onder andere muggen. Door de toename van extreem weer en overstromingen ontstaat een gunstiger klimaat voor muggen en dus zullen zij vaker en sneller dit soort ziekten verspreiden.
- Ook is er het risico op mentale aandoeningen. Overstromingen en stormen kunnen ernstige psychologische trauma's veroorzaken, waar individuen en families jaren onder kunnen lijden. Mensen met mentale gezondheidsproblemen kunnen zich vaak moeilijk aanpassen aan extreme hitte, waardoor hittegolven tot meer ziekenhuisopnamen kunnen leiden.

ADAPTATIE- MAATREGELLEN

Om Bonaire te beschermen moeten we niet alleen inzetten op een reductie van de wereldwijde uitstoot, zoals afgesproken in het Klimaatakkoord van Parijs, maar ook op adaptatie. Adaptatiemaatregelen zijn alle maatregelen die worden genomen om de impact van klimaatverandering op te vangen. Dat gaat in het geval van Bonaire met name om het beperken van de risico's op overstroming, hitte en het afsterven van het koraal.

De onderzoekers hebben gesprekken gevoerd met experts en stakeholders. Er is op Bonaire veel draagvlak om in te zetten op verregaande restauratie van de mangrovebossen en het koraalrif. Ook is er draagvlak om nieuwe bebouwing aan de kust in te perken of zelfs tegen te houden. Minder draagvlak is er voor het bouwen van een dijk. Deze uitkomsten geven duidelijk weer dat adaptatiemaatregelen, vaak zeer ingrijpend van aard, niet van bovenaf kunnen worden opgelegd. Er zal zorgvuldig te werk moeten worden gegaan.

Het onderzoek heeft niet beoordeeld welke maatregelen er daadwerkelijk nodig zijn, om Bonaire in de toekomst zo veilig en leefbaar mogelijk te houden. Er is een grote kans dat maatregelen die populair zijn, zoals het herstellen van koraal en mangrovebossen, niet voldoende zijn om de bewoners van Bonaire te beschermen. Het kan goed zijn dat ook andere en aanvullende maatregelen nodig zijn, die op dit moment minder draagvlak hebben. Het is essentieel dat de Nederlandse overheid, in samenwerking en overeenstemming met de inwoners van Bonaire, aan een volledig pakket van adaptatiemaatregelen werkt. Precies zoals dat in Europees Nederland al tientallen jaren gebeurt.

CONCLUSIES GREENPEACE NEDERLAND

Als het onderzoek van de VU iets onderstreept, is dat we alles op alles moeten zetten om klimaatverandering zo veel mogelijk te beperken door de uitstoot van broeikasgassen snel naar nul te brengen.

Hoe sterker de opwarming van de aarde, hoe meer ingrijpend en onomkeerbaar de gevolgen voor Bonaire zullen zijn. Het is zeer aannemelijk dat hetzelfde geldt voor alle zes de Caribische eilanden in het Nederlandse koninkrijk. Alle inwoners van deze eilanden zullen, als we niet in actie komen, te maken krijgen met overstromingen en toenemende hitte. Eerste observaties suggereren dat er door klimaatverandering ook meer tropische stormen kunnen ontstaan in het Caribisch gebied, hiernaar is nog meer onderzoek nodig. Indien het risico op tropische stormen inderdaad toeneemt, zullen Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius daar

erg kwetsbaar voor zijn, gezien hun ligging in de orkaangordel. Bonaire heeft het gezondste koraalrif van de zes eilanden, dankzij de hoogstaande natuurbescherming die al tientallen jaren op het eiland plaatsvindt. Het is aannemelijk dat op de andere vijf eilanden het koraal nog sneller achteruit zal gaan.

De Nederlandse overheid is verantwoordelijk voor de drie bijzondere gemeenten, maar op dit moment hanteert de overheid niet dezelfde standaard voor ons allemaal. Op Bonaire bijvoorbeeld kunnen veel mensen moeilijk of niet rondkomen van hun baan, onder meer doordat de overheid geen toereikend minimumloon verzorgt. De klimaatcrisis dreigt die bestaande armoede te verergeren. De stijgende zeespiegel, extreme hitte en het afsterven van het koraal zorgen ervoor dat mensen hun banen, land en belangrijk cultureel erfgoed kunnen verliezen en dat de druk op hun gezondheid toeneemt. Op

© Marten van Dijk / Greenpeace

© Bart Hoogveld / Greenpeace

Bonaire dreigt maar liefst een vijfde van het eiland aan het einde van de eeuw te worden opgeslokt door de zee.

Ook wat betreft klimaatbeleid heeft de Nederlandse overheid tot op heden nauwelijks plannen om het eiland te beschermen. En dat terwijl de overheid ervoor moet zorgen dat iedereen is beschermd tegen de levensgrote gevaren van klimaatverandering, of je nu op Terschelling, Bonaire of in Valkenburg woont. Het staat in schril contrast met de uitgebreide en op onderzoeken en scenario's

gebaseerde kustbescherming in het Europese deel van Nederland. Terwijl Bonaire historisch weinig heeft bijgedragen aan de klimaatcrisis en weinig middelen heeft om zich te beschermen, loopt de Nederlandse bijzondere gemeente toch groot gevaar. De Nederlandse overheid is aan zet: vanwege de vele CO₂-uitstoot die er in Europees Nederland is veroorzaakt, maar ook omdat de mensen op Bonaire Nederlandse burgers zijn. We hebben de middelen en de kennis om ons allemaal te beschermen. Daarom moet het kabinet in actie komen om ook de mensen die op Bonaire wonen te beschermen.

GREENPEACE

Greenpeace is een onafhankelijke, internationaal opererende milieuorganisatie die zich inzet voor een groene, vreedzame planeet. We zijn mensen met een missie. Met en namens miljoenen wereldverbeteraars gaan we de confrontatie aan met grote bedrijven en overheden. Samen hebben we de kracht, kennis en het lef om grote milieuproblemen bij de wortels aan te pakken. Samen maken we het verschil.

© 2022 - **Stichting Greenpeace Nederland**

Postbus 3946

1001 AS Amsterdam

0800 422 33 44

info@greenpeace.nl

www.greenpeace.nl

KvKnummer: 41198809

